

VERSLAG VERKENNINGSBIJEENKOMST: 'HERGEBRUIK KUNSTWERKEN, HOE DAN?'

Duizenden kunstwerken in Nederland zijn aan vervanging toe. Renoveren en nieuwbouw zijn bekende opties. De Bouwcampus organiseerde in samenwerking met Platform WOW een bijeenkomst op 7 oktober om het hergebruiken van oude kunstwerken te verkennen als extra optie. Een hele brug of onderdeel daarvan kan namelijk elders nog prima dienstdoen, maar hoe pak je dit aan? In een paneldiscussie kwamen drie voorbeelden van hergebruik aan bod: de Ritsumasyl brug die hergebruikt gaat worden op de plek van de Aldwâldmersyl in Friesland, de Cruquiusbrug en de Lekbrug. De bruggenbank werd gelanceerd en in zes verschillende workshops hebben de deelnemers gezamenlijk vragen rondom hergebruik verkend. Het was een inspirerende verkenning om hergebruik het nieuwe normaal te maken.

[Bekijk hier de video](#) en lees het volledige verslag hieronder.

VERKENNEN VAN HERGEBRUIK KUNSTWERKEN

Marco Hofman, opgavecoördinator bij De Bouwcampus, opende de bijeenkomst: 'We gaan vandaag hergebruik verkennen, met de nadruk op verkennen. We kijken naar aanbestedingsvormen, efficiënter werken en, des Bouwcampus, de samenwerking tussen de markt, overheden en kennisinstellingen die hier alle drie aanwezig zijn. Het doel is vernieuwing versnellen.' Vervolgens toonde hij een video over de Moerdijkbrug waaruit blijkt dat hergebruik van kunstwerken jaren geleden ook al werd gedaan.

Dorien ten Have, programmamanager van Platform WOW, en Nynke Sytsma, directeur van

De Bouwcampus vertelden beide kort iets over hun organisatie. Zij gaven het belang aan om samen op te trekken in deze grote vervangingsopgave.

PANELGESPREK: CIRCULAIR SAMENWERKEN, GEEN BRUG TE VER

Valerie Kort, innovatiemanager Ohpen Ingenieurs, leidde een panelgesprek. Aan tafel zaten Boele Dijkstra (projectleider civiele werken, gemeente Noardeast-Fryslân), Barbara van Offenbeek (Sr. Adviseur Circulaire Economie, Rijkswaterstaat) en René Garlich (bedrijfsleider, Ohpen Ingenieurs). Tijdens dit gesprek werd een aantal praktijkvoorbeelden besproken: De Adwâldmersyl in Friesland, de Lekbrug in Vianen en de Cruquiusbrug in Noord-Holland.

VOORBEELDEN VAN HERGEBRUIK

Boele Dijkstra: 'De *Aldwâldmersyl* brug is veel in het nieuws geweest. Er moesten vier bruggen worden vervangen, maar na drie bruggen was het geld op. Toen kwamen we op het idee van een tweedehandsbrug. We plaatsten een advertentie en kregen zes aanbiedingen. Die van de Provincie Friesland (Ritsumasy) leek het meest geschikt, puur op gevoel. De plannen lagen er, we vonden het geen gek idee en we zijn het avontuur aangegaan.' Helaas was de conclusie 'Brug valt in het water'. René Garlich gaf aan dat het formaat goed leek. Een student van de hogeschool deed echter onderzoek naar de status van de kwaliteit en toen bleek het staal heel bros te zijn.

René gaf daarnaast het voorbeeld van de *Cruquiusbrug*. Voor de vervanging van de bruggen in de provinciale weg N203 bij Krommenie heeft de provincie Noord-Holland een compleet aanbestedingstraject doorlopen en een nieuwe brug laten bouwen. Deze brug is uiteindelijk niet geplaatst door veranderde inzichten in de ontwikkeling van de locatie. De provincie is dus eigenaar van een inmiddels vijf jaar oude, maar ongebruikte brug, met toebehoren. Een kans! Er wordt nu gekeken om deze brug her te gebruiken in plaats van de Cruquiusbrug die aan het einde van zijn levensduur is. Ohpen Ingenieurs onderzoekt of het technisch mogelijk is en wat het kost. Ze werken zes scenario's uit.

Ook Rijkswaterstaat heeft ervaring met hergebruik, met de *Lekbrug* bij Vianen. Barbara van Offenbeek vertelde over de afwegingen die zijn gemaakt. De brug naderde het einde van zijn functionele levensduur en vanwege de bogenconstructie was het lastig om uit te bouwen. De omgeving bleek ook erg gehecht aan dit icoon. Uiteindelijk hakte Rijkswaterstaat de knoop door en werd besloten de brug te slopen. 'We hebben gekeken of we de brug ergens konden hergebruiken. De brug was alleen wel heel groot. Je kunt hem niet in stukjes lassen en weer in elkaar zetten, want de brug ontleent zijn constructieve veiligheid daaraan. We kijken nu wat we met andere bruggen kunnen doen.' Rijkswaterstaat wil de markt zoveel mogelijk uitdagen, maar realiseert zich dat je vroeg in het proces moet starten om het te laten landen.

ERVARINGEN DELEN

Valerie vroeg wat **succesfactoren** zijn van hergebruik. Boele: 'De provincie laat lef en durf zien. Mislukt het, dan mislukt het. Je hebt een andere mindset nodig, we gaan voor een gezamenlijk doel.' René: 'Vertrouwen in elkaar. Je doet iets nieuws en weet niet hoe het moet.' Barbara: 'Als je gezamenlijk werkt aan een doel, kijk je ook samen welke dilemma's je tegenkomt. Daarna bepaal je pas wie waarvoor verantwoordelijk is en bedenk je gezamenlijk oplossingen. Het traditionele denken is uit. Gewoon er voor gaan met elkaar!'

Op de vraag of hergebruik ook **goedkoper** is, antwoordde Boele: 'De eindstand is dat we niet duurder uit zijn. Als je een goed verhaal hebt, creatief bent, dan krijg je de politiek ook mee.' Barbara: 'We weten nog niet goed waar je tegenaan loopt, daarom moet je risico's beprijzen. Als we meer ervaring hebben, kunnen we risico's beter beheersen.'

Rijkswaterstaat gaf tot slot van het panelgesprek aan wat zij doen om hergebruik de norm te maken: 'Vanuit beleid is een opdracht nodig om een verkenning te mogen uitvoeren voor hergebruik. Het kost tijd, je moet er moeite in steken. Als de belangrijkste uitgangspunten duidelijk zijn, dan kun je zoveel mogelijk in onze standaarden verwerken en tot uniformering van de werkwijze komen: Wat kan die brug? Waarvan is hij gemaakt? Wanneer komt hij beschikbaar? Welke opslaglocaties zijn er voor grote bruggen?'

LANCERING BRUGGENBANK.NL

Nynke Sijtsma van De Bouwcampus en Dorien ten Have van Platform WOW lanceerden de Bruggenbank, een gezamenlijk initiatief van Royal HaskoningDHV, de Machinefabriek Rusthoven en Oosterhof Holman/Ohpen Ingenieurs. Deze website is een marktplaats voor tweedehands bruggen. Hij bestond al in 1986, maar toen hadden we het nog niet over circulariteit. Nu is de tijd rijp om de url weer actief te maken! Bekijk [hier de video](#) waarin meer informatie wordt gegeven over de Bruggenbank.

INTERACTIEVE WORKSHOPS OVER DEELONDERWERPEN

Na het plenaire gedeelte konden de deelnemers kiezen uit de volgende zes workshops.

- **WAT VOOR (TECHNISCHE) INFORMATIE HEB JE NODIG?**

Voor hergebruik moet je het nodige weten rondom materiaaleigenschappen, restlevensduur, veiligheid, staat van het onderhoud en nog veel meer. Risico's voor hergebruik bevinden zich vooral op het terrein van kosten, garantie, haalbaarheid, normen, kwaliteit, e.d. Er worden echter ook veel kansen gezien. Om deze te benutten is het van belang om vraag/ aanbod op elkaar af te stemmen, inzicht in beschikbare bruggen met detailgegevens, standaardisatie van data, praktijkvoorbeelden.

- **WAT ZIJN NIEUWE BUSINESS- EN VERDIENMODELLEN BIJ HERGEBRUIK VAN KUNSTWERKEN?**

Kernpunten betreffen het behoud van waarde en het waarderen hiervan. Van belang is data en het uniformeren van inzicht. Tevens dat de prijs/ geld zal moeten worden losgelaten; meer zal in waarde gedacht moeten worden. Mogelijke nieuwe business- en verdienmodellen bevinden zich op het terrein van advies/ kennis, CO2 beprijzen, eigenaarschap vs. gebruik, in beeld brengen van alle transactiekosten, e.d.

- **WELKE GEVOLGEN HEEFT HERGEBRUIK VOOR DE BEHEERDER?**

Met nieuwe doelen zoals reductie van CO2 en materiaalgebruik krijgt de beheerder er een dimensie bij. Waarde is niet alleen die van de spullen, maar ook van de ingrepen en gevolgen ervan. Daarmee ontstaat een heel nieuw vak, assetmanager nieuwe stijl. De assetmanager heeft hulp nodig bij afwegingen, transactiemomenten, hoe hergebruik in een toekomstperspectief te plaatsen. Van groot belang hierbij is het z.s.m. beginnen met het verzamelen van data.

- **WAT GEBEURT ER IN HET CONTRACT BIJ HERGEBRUIK?**

Voor hergebruik moet er het nodige worden geregeld en contractueel worden vastgelegd. Risico's, garantie, verantwoordelijkheden, samenwerking en onzekerheden spelen daarbij een belangrijke rol. Verantwoordelijkheid bij hergebruik zal goed moeten worden vastgelegd. Er is ruimte in tijd en geld nodig om samen tot een oplossing en risicoverdeling te komen. Een twee fasen contract is een oplossing, eerst onderzoek en daarna contractvorming. Het is namelijk van belang is om technische onzekerheden opgehelderd te hebben voorafgaand aan het contract.

- **HOE LEGGEN WE HERGEBRUIK UIT AAN DE BURGER EN WELSTAND?**

Op zich worden binnen dit thema niet veel belemmeringen gezien omdat het voordeel van hergebruik in de huidige tijd evident is. Randvoorwaarden zijn wel dat veiligheid is gewaarborgd en het object in de nieuwe omgeving past/ er goed uit ziet. Desondanks moet de waarde van marketing/ stakeholdersmanagement niet onderschat worden om zo onnodige vertraging (of niet doorgaan) te voorkomen. Kennisdeling, best practices etaleren en successen vieren (trots!) is van groot belang.

- **WAT IS DE ROL VAN INNOVATIE BIJ HERGEBRUIK VAN KUNSTWERKEN?**

Innovatie moet in de aanbestedingsfase worden gestimuleerd en het risico dat een innovatie niet goed gaat worden geaccepteerd. Voor innovatie moet vanuit de situatie worden gedacht dat er geen primaire grondstoffen meer zijn en er toch gebouwd moet worden. Een toolbox (beslissingsmodel) van beschikbare opties voor hergebruik is nodig. Daarnaast zijn toetsmethodes nodig om te laten zien dat 2e hands kunstwerken nog goed zijn. Een centrale databank is van groot belang, maar is gezien de hoeveelheid informatie moeilijk om te creëren.

De workshops werden vervolgens kort geëvalueerd, een greep uit de reacties:

- *Doe aan marketing! Verkoop een tweedehandsbrug in de omgeving en wees er trots op!*
- *We denken te snel in geld maar het gaat om meervoudige waardecreatie. We moeten gaan werken in andere processen en over de commerciële termijn heen kijken.*
- *Zorg dat de verantwoordelijkheid helder is en bespreek de risicoverdeling goed met elkaar.*
- *Validatie is heel belangrijk; met de juiste methodes werken en innovatie toepassen in berekeningen maken en data gebruiken.*

HERGEBRUIK, WE GAAN HET DOEN!

Marco sloot de bijeenkomst af met de boodschap dat we zeker verder gaan: 'Vandaag hebben we een échte verkenning gehad met allerlei inzichten. Wij gaan nu aan de slag met het ontwerpen van een proces.. Als je de eerste verkenningbijeenkomst al meer dan 100 mensen bij elkaar hebt, dan weet je dat je iets waardevols in handen hebt. Dus: hergebruik wordt het nieuwe normaal, we gaan het doen!'